

čítanka

pre samosprávy

Mládežnícka
politika
na miestnej
úrovni

iuventa

čítanka pre samosprávy

Mládežnícka
politika
na miestnej
úrovni

obsah

Pár slov na úvod

2

- Neviditeľná skupina
- Mládež tu a teraz
- Novodobá práca s mládežou
- Je čas na zmenu
- Dôvody na vznik čítanky
- Pre koho je čítanka určená
- Čo nájdete v obsahu
- História „za“ čítankou

O čom to celé je

4

- Rozmenené na drobné
- Mladí ľudia v čase mimo školy a rodiny
- Ideálne riešenie neexistuje
- Práca s mládežou ako výchova a vzdelávanie
- Výzvy do budúcnosti

Štátna a európska politika vo vzťahu k deťom a mládeži

6

- Základné dokumenty
- Koncepcia štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži
  - Prierezový materiál
  - Akčné plány
- Biela kniha o mládeži
  - Spolupráca na európskej úrovni
  - Nový rámec
  - Piliere európskej mládežníckej politiky
- Charta participácie mladých ľudí na živote obcí a regiónov

Piliere lokálnej mládežníckej politiky	9
Základné trendy	
Participácia mládeže	11
Čo je to participácia	
Aké typy participácie poznáme	
Podmienky participácie	
Hrozby participácie	
Príprava a naštartovanie procesu	
Mechanizmy a štruktúry	
Dobrovoľníctvo mladých ľudí v komunitách	14
Dobrovoľníctvo a práca s mládežou	
Dôvody „PRE“	
Bariéry rozvoja mládežníckeho dobrovoľníctva	
Motivácia nestačí	
Podpora dobrovoľníctva	
Zakladanie dobrovoľníckych centier	
Informácie o mládeži a pre mládež	15
Kľúč k participácii	
Priestor pre samosprávu	
Dva druhy informácií	
Partneri mladých ľudí	
Vzdelávací rozmer	
Informačný systém mládeže	
Čo je ICM, jeho ciele, cieľová skupina a úlohy	
Požiadavky na prácu s informáciami pre mládež	
Služby ICM	
ICM v komunite	
Pracovník ICM	
Spolupráca v komunite	18
Revolučná úloha samospráv	
Možnosti spolupráce	
Mechanizmy spolupráce	
Koncepcia práce s mládežou na lokálnej úrovni	19
Čo vlastne chceme	
Analýza stavu práce s mládežou	
Definovanie problémov	
Ciele lokálnej mládežníckej politiky	
Mechanizmy podpory	
Dost' bolo slov	20

Použitá zdroje a odporúčania na ďalšie štúdium problematiky

Pár slov na úvod

Neviditeľná skupina

Slovensko patrí medzi najmladšie krajiny Európskej únie vzhľadom na fakt, že viac ako 35 % nášho obyvateľstva tvoria mladí ľudia do 26 rokov. Keď príde k riešeniu otázok týkajúcich sa života obcí a miest - akoby boli neviditeľní. Ich názory sú zisťované až na konci, ich problémy sa tiež neriešia prednostne.

Mládež tu a teraz

Často počujeme názory o mládeži ako o budúcnosti tejto spoločnosti. Mládež je však reálne prítomná skupina aj v súčasnosti. Napriek tomu nie je nič v poriadku. Hoci mladí ľudia viac ako kedykoľvek predtým prejavujú záujem o politiku a majú chuť riešiť veci verejné, priepasť a nedôvera medzi mladými ľuďmi a miestnymi autoritami sa prehľbuje. Mladí ľudia sa netaja, že sú spokojní so vstupom Slovenska do Európskej únie, napriek tomu považujú európske inštitúcie za prebujnelo byrokratické a veľmi, veľmi vzdialené od ich reálneho života. Mladí ľudia majú len minimálne väzby na svoje komunity. Ich účasť vo voľbách je stále viac otázna. Medzi hlavné záujmy mladých ľudí stále patria aktivity v spoločnosti rovesníkov, a pritom členstvo mladých ľudí v občianskych združeniach a organizáciách nepresahuje 10%.

Novodobá práca s mládežou

Od roku 1989 sa situácia v oblasti práce s deťmi a mládežou rozvíjala len pomalými krokmi. Prvé mládežnícke organizácie a občianske združenia, ktoré vznikli v tomto období, sa profesionalizovali len postupne a tento proces nie je dodnes ukončený. Centrá voľného času (bývalé domy pionierov) viazané zastaralými vyhláškami pokračujú v činnosti, ktorá zďaleka nezodpovedá potrebám doby. Proces modernizácie CVČ - teraz už v kompetencii samospráv (najmä finančne) - tiež pretrváva do dnešných čias. Prechod starostlivosti o mládež zo štátnej správy na samosprávu nebol bez problémov. Najprv prišli na rad školy a školské zariadenia. Práca s mládežou sa dostala do agendy pracovníkov zodpovedných za školstvo, kultúru, sociálne záležitosti. Všade a nikde. Od roku 2000 vznikli aj najzávažnejšie štátne a európske dokumenty, ktoré ovplyvňujú rozvoj tejto oblasti do ďalších rokov. So vstupom Slovenska do Európskej únie sa pre nás stala záväzná aj európska politika voči mládeži.

Je čas na zmenu

Je dôležité priznať, že situácia je oveľa priaznivejšia ako pred piatimi rokmi. Problematika mládeže je viac viditeľná a aj zo strany samospráv cítiť potrebu ďalšieho vzdelávania a záujem o systematizáciu práce s deťmi a mládežou. Často aj preto, lebo sú zreteľnejšie problémy, ktorých pôvodcami je samotná mládež - výtržníctvo, drogy, kriminalita, záškoláctvo... Ale aj prevládajúca pasivita, demotivácia a nezáujem o čokoľvek, čo sa deje v meste či obci. Áno, je čas na zmenu. Je dôležité zmeniť postoje viacerých subjektov, vybudovať nové mechanizmy, rozbehnúť vzdelávanie v tejto oblasti, šíriť informácie, zväziť, čo každá samospráva potrebuje a na čom môže stavať. Ale kde začať? Je dôležité vytvoriť si celkový obraz o tom, čo všetko môže (a má) zabezpečiť samospráva - a preto prichádzame s čítankou.

Dôvody na vznik čítanky

Čítanka nie je všetko obsahujúci dokument. Má pomôcť záujemcom o zmenu získať predstavu, na aké témy a okruhy otázok je potrebné myslieť, ak chceme položiť základy systematickej mládežníckej politiky na miestnej úrovni. Úlohou čítanky nie je poskytnúť absolútne platný recept na úspešnú prácu s mládežou. To si musí každá komunita vytvoriť na základe vlastných podmienok a možností. S pomocou tejto čítanky však budete vedieť ako začať.

Pre koho je čítanka určená

Prednostne osobám zodpovedným za starostlivosť o mládež na samosprávach, ale aj všetkým tým, ktorí chcú niečo v tejto oblasti zmeniť alebo nanovo vytvoriť. Či už sú to rodičia, učitelia, vedúci rôznych klubov, krúžkov, Centrá voľného času a podobne. Veď samospráva je o tom, že si veci verejné spravujeme sami! A mládež JE verejná vec.

Čo nájdete v obsahu?

Čítanka vás prevedie všetkými dôležitými témami a okruhmi otázok, dozviete sa, čo je vlastne práca s mládežou a aká je jej úloha. Predstavíme vám základné dokumenty a legislatívu. Hlbšie sa prizrieme trom pilierom kvalitnej mládežníckej politiky: podpore participácie a výchove k aktívnemu občianstvu, podpore dobrovoľníctva a systematickým informáciám pre mládež či o mládeži. Uvedieme príklady a metodické návody, tipy a odporúčania. Na záver vám predstavíme návod, ako si vypracovať vlastnú koncepciu politiky voči mládeži. Ako pomôcka vám poslúžia aj odkazy na zdroje informácií, ktoré vás môžu ďalej inšpirovať.

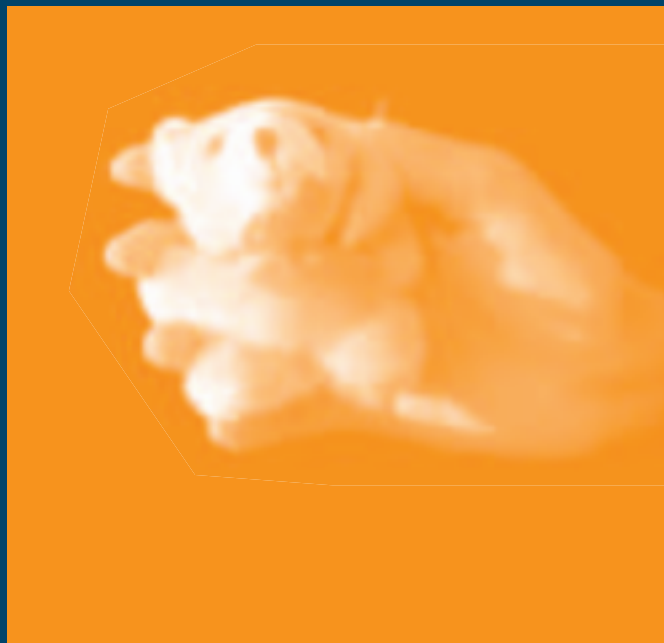
História „za“ čítankou

V roku 2005 IUVENTA v rámci kontraktu s Ministerstvom školstva SR realizovala vzdelávacie aktivity pre pracovníkov samospráv, ktorých úlohou bolo oboznámiť kompetentných pracovníkov s podstatou práce s mládežou, úlohami samosprávy a ďalšími dôležitými okruhmi. Počet pracovníkov samospráv, ktorí môžu pozitívne ovplyvniť stav práce s deťmi a mládežou, je však oveľa väčší ako počet tých, ktorých sme osobne stretli. Preto aj táto iniciatíva, poskytnúť všetkým záujemcom jednoduchý dokument, rukoväť, sprievodcu pri budovaní systematickej práce s deťmi a mládežou.

Vieme, že je to dlhá a neľahká cesta, ktorá sa navyše nikdy nekončí, lebo za jednou generáciou mládeže príde druhá, ktorú nahradí tretia a tak ďalej... Jej zmysel, význam a prínos je však neodškriepiteľný.

Prajeme si na spoločnej ceste veľa úspechov

Autorky
IUVENTA, december 2005

O čom to celé je

Rozmenené na drobné

Ak sa má celá táto publikácia venovať oblasti, ktorú nazývame „práca s mládežou“ (z anglického slova *youth work*), musíme si pripomenúť niekoľko základných faktov. Oblasť, o ktorej hovoríme, nie je na Slovensku rozvinutá (oproti v zahraničí fungujúcim desiatkam systémov), neexistuje jednotná terminológia a názory odborníkov sa môžu veľmi výrazne odlišovať.

Vo všeobecnosti však platí:

- Cieľom je pomôcť mladým ľuďom prejsť z detstva do dospelosti tak, aby sa stali aktívnymi a uvedomelými občanmi.
- Charakteristická je pravidelnosť, systematickosť, zámernosť a dobrovoľnosť.
- Je to vzájomné pôsobenie mládežníckych vedúcich (pracovníkov s mládežou, animátorov a pod.) a samotných mladých ľudí.
- Odohráva sa mimo školy a rodiny, predpokladá sa však spolupráca minimálne na úrovni konzultácií s oboma subjektami (najmä v mladšom veku).
- Vychádza z potrieb a očakávaní samotných mladých ľudí.
- Formy a metódy, ktoré využíva, sú aplikované tak, aby dominovala zábava a spontánnosť.
- Vzdelávací element si mladí ľudia neuvedomujú ako nevyhnutnú podmienku, ale je alfou a omegou pre pracovníka s mládežou.

Súčasťou je pravidelné hodnotenie a spätná väzba.

Do cieľovej skupiny patria už mladí ľudia v staršom školskom veku cca od 11 - 13 rokov.

V tejto publikácii budeme venovať zvýšenú pozornosť skupinám mladých ľudí od 11 do 18 rokov, keďže to je práve tá veková skupina, kde sa vzťah k aktívnemu občianstvu začína budovať a dostáva pevné kontúry.

Mladí ľudia v čase mimo školy/práce a rodiny

Okrem času stráveného v práci, v škole či rodine je pred mladým človekom ešte široký priestor, ktorý je dôležité využiť zmysluplne a zaujímavo. Pre lepšiu ilustráciu situácie, v ktorej sa mladý človek na Slovensku nachádza - predstavme si niekoľko základných kategórií. Neberte nasledujúce kategórie ako nemennú konštantu! Mladí ľudia často prechádzajú z jednej skupiny do druhej - nič nie je viac príznačné pre mladého človeka ako potreba vyskúšať si rôzne veci a zážitky.

Skupina zachytených

Sú to mladí ľudia, ktorí sa zúčastňujú aktivít občianskych združení, mládežníckych organizácií. Pracujú v krúžkoch centier voľného času. Navštevujú záujmové krúžky pri školách alebo domovoch mládeže. Venujú sa športu v telovýchovných jednotách a kluboch. Venujú sa im pracovníci s mládežou/vedúci. Majú k dispozícii priestory, materiálne vybavenie. Je to práca plánovitá a systematická. Zdanlivo to najlepšie, čo si môže rodič želať. Táto skupina však nepatrí medzi tie najpočetnejšie. Žiaľ.

Skupina on-line

Stále zväčšujúce sa skupiny, ktoré odrážajú súčasný trend k individualizmu - sú doma pri počítačoch, hrajú počítačové hry, surfujú po internete, chatujú. Sú sami, a predsa nie sú. Pre rodiča môže byť isté uspokojenie, že jeho dieťa je doma a nič sa mu nemôže stať. Riziká však hrozia stále: závislosť na počítačových hrách, vplyvy narušených osobností cez chatové skupiny a pod.

Najpočetnejšia skupina

Vidíte ich pred blokom, v parku, okupujú veľké boxy v puboch a diskotékach. Títo mladí ľudia si sami organizujú voľný čas. V lepšom prípade hrajú športové hry, bavia sa o kozmetike, bulvári, problémoch v škole, rodine, priateľoch. V horšom začínajú v skorom veku s alkoholom, cigaretami, sexom.

Ostatní - často problémoví

Ešte stále zostáva veľká skupina mladých ľudí, ktorá z tých či onakých dôvodov nepatrí ani do jednej z vyššie uvedených skupín. Nemajú financie, pevnú vôľu, nie sú nadaní, sú problémoví. Ich rodinné zázemie nie je miestom, kde si môžu vybudovať zdravé sebavedomie a vyskúšať si spôsoby komunikácie či riešenia situácií. Všetko berú osobne, hneď sa urazia, rýchlo sa pustia do bitky či hádky. Dávajú sa do skupín s rovesníkmi podobného typu. Často, aj keď nie nevyhnutne, sú to budúci výtržníci, delikventi.

Natíska sa otázka, čo s týmito všetkými - a veľmi rôznorodými - skupinami vlastne môžeme robiť? Aj toto sú občania nášho mesta, ktorí nastúpili na cestu k dospelosti, a my by sme im v tom mali pomôcť.

Ideálne riešenie neexistuje

Samozrejme, že by bolo najlepšie, ak by sa nám podarilo zapojiť do systematických a pravidelných aktivít všetkých. Ale už keď čítate tieto riadky, viete, že je to utópia! A navyše tí, ktorí v tejto oblasti pôsobia, vám potvrdia, že je len minimálne percento mladých ľudí, ktorí NAOZAJ vytrvávajú vo vymenovaných štruktúrach a celé roky chodia na plávanie alebo tanečnú. Po čase chcú vyskúšať niečo iné - alebo sa chcú zaradiť do skupiny najpočetnejšej.

Čo s najpočetnejšou skupinou?

Skupina je spolu rada. Prieskumy ukázali, že záujem tráviť s rovesníkmi voľný čas je po sledovaní televízie a aktivitách s rodinou treťou najčastejšou formou trávenia voľného času (Youth in Slovakia, 2001). Potrebujú stále nové podnety, výzvy, nechcú stereotypy. Bez citlivého vedenia dospelého sú však v zakliatom kruhu bulváru a komercie. Okrem pubov nemajú miesto, kam by šli.

Čo s „ostatnými“?

Tí potrebujú ešte viac ako ktorákoľvek iná skupina. Dospelého, ktorý sa im vie priblížiť, vie ich zaujať, pritiahnúť do určitého priestoru, kde na nich môže špeciálnymi formami a metódami pôsobiť. Nikdy z nich pravdepodobne nebude skupina „systematicky zachytených“, ale už im nebude hroziť bezprostredné nebezpečenstvo zlých vplyvov a kriminálnej budúcnosti.

Práca s mládežou ako zábava ale aj výchova a vzdelávanie

Slovenská práca s mládežou nesie na sebe pečať minulosti, kedy sa za prácu s mládežou považoval servis mladým ľuďom. Dodnes sa stretáme s dospelými, ktorí chcú „pre tých našich mladých niečo urobiť“. Potom sú často sklamaní, že to, čo oni považujú za zaujímavé a atraktívne, mladí ľudia vôbec takto nevnímajú.

Najviac má túce je to, že práca s mládežou vyzerá na prvý pohľad ako zábava. A to je úplne v poriadku, pre mladých ľudí to musí byť relax a fun, veď sa to koná vo voľnom čase a v kolektíve rovesníkov.

Na druhej strane je to aj priestor, kde sa môžu a majú naučiť dôležitým životným zručnostiam. Komunikovať, pracovať v tíme, hľadať riešenia, riešiť konflikty, plánovať, viesť menšie skupiny, prezentovať a vystupovať na verejnosti, oslovovať ostatných členov komunit, pestovať empatiu, toleranciu, interkultúrnu citlivosť.

Ak sa na prácu s mládežou pozrieme z tohto pohľadu - jej význam je oveľa, oveľa väčší. Už to nie je servis, ale forma výchovy a vzdelávania. Svojím spôsobom náročnejšia, lebo je postavená na dobrovoľnom záujme a účasti mladých ľudí.

V súčasnosti sa v celej Európskej únii realizujú desiatky rôznych iniciatív, aby sa zmenil pohľad verejnosti na prácu s mládežou nie ako na servis pre mladých ľudí, ale ako na formu neformálneho vzdelávania. Cieľom je jej zrovnoprávenie a uznanie jej prínosu v porovnaní s formálnym vzdelávaním, ktoré sa realizuje v školách alebo iných vzdelávacích inštitúciách. Jej prínos je ťažšie merateľný, ale predsa je neodškriepiteľný.

Výzvy do budúcnosti

Horizontálnou, strategickou a rozhodujúcou podmienkou zmeny situácie je už spomenutá **zmena postoja verejnosti** k práci s mládežou. Len vtedy, ak to bude práca všeobecne uznávaná a chápaná ako niečo zmysluplné a potrebné, bude dostávať adekvátnu podporu a pozornosť. A to nehovoríme len o financiách, ale aj o morálnej podpore a záujme.

V minulosti bola práca s mládežou chápaná ako niečo, čo má v kompetencii štát. S decentralizáciou verejnej správy je už situácia iná. Práca s mládežou sa dostáva na úroveň miest a obcí, do priestoru, kde mladí ľudia ako početná skupina býva, študuje, pracuje a trávi svoj voľný čas. Kde môže byť a často aj je veľkým prínosom. Rozvoj práce s mládežou na úrovni miest a obcí a **výrazný vstup samosprávy do plánovania, koordinácie, podpory a hodnotenia celého procesu** je ďalšou podmienkou úspešného rozvoja celej oblasti.

Slovenská práca s mládežou (ako ostatne väčšina sociálnych činností) zatiaľ stojí a padá na dobrovoľnom vstupe a pôsobení zariadených dospelých. S tým sú spojené problémy ako častá výmena lídrov, odchod know how a skúseností. Podpora profesionalizácie a **výchova špeciálne pripravených lídrov a mládežníckych vedúcich** je základnou podmienkou systematickej práce.

Čoraz nástojčivejšou oblasťou je **prepojenie života mladých ľudí so životom obce**. Mladí ľudia potrebujú byť zapojení do rozhodovacích procesov, je dôležité, aby ich názor bol (s prihliadnutím na špecifiká ich veku) braný do úvahy. Je dôležité prepojiť všetky politiky, ktoré sa dotýkajú mládeže. Výchova aktívneho občana je dlhodobý proces, ktorý sa nezačína tým, že mladí ľudia dostanú právo voliť. Na túto životnú rolu musia byť mladí ľudia špeciálne pripravovaní.

Najlepšou školou demokracie je práca v občianskom združení alebo mládežníckej organizácii. Ich fungovanie v súčasnosti je veľmi obtiažne a zlyháva na personálnych otázkach (dostatok skúsených vedúcich) ale najmä na materiálnej podpore (priestory, technické vybavenie a pod.). **Podpora vzniku a ďalší rozvoj existujúcich občianskych združení**, ktoré pracujú s deťmi a mládežou, je dôležitý horizontálny cieľ. S tým je spojená aj aktivizácia ostatných mladých ľudí k zapájaniu sa do aktivít (ich prípravy a realizácie) a fungovania občianskych združení.

Je určite veľa ďalších vecí, ktoré je potrebné zlepšiť alebo vôbec rozbehnúť v oblasti práce s deťmi a mládežou. Zmena pohľadu verejnosti na prácu s mládežou, profesionalizácia celej oblasti, podpora aktívnej participácie mladých ľudí na živote obcí a regiónov, rozvoj občianskych združení, ale najmä aktívny a koncepčný vstup samosprávy sú však tými najpálčivejšími výzvami, od ktorých záleží ďalší rozvoj práce s mládežou na Slovensku.

Štátna a európska politika vo vzťahu k deťom a mládeži

Základné dokumenty

Pre tých, ktorí sú do oblasti práce s deťmi a mládežou aktívne zapojení, je dôležité poznať tri základné dokumenty, ktoré momentálne ovplyvňujú všetko dianie v mládežníckej politike na Slovensku a v Európskej únii.

1. Koncepcia štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži do roku 2007
2. Biela kniha o mládeži Európskej únie
3. Revidovaná charta o participácii mladých ľudí na živote obcí a regiónov.

Všetky dokumenty jasne definujú, čo je cieľom v oblasti politiky voči deťom a mládeži na Slovensku, v Európskej únii, ale aj z pohľadu európskych zástupcov samosprávy. Cieľom tejto časti článku je poukázať na najdôležitejšie časti dokumentov, odkazy na kompletne texty dokumentov, ktoré nájdete v texte tejto publikácie.

Rozhodnutím Rady vlády SR pre deti a mládež v apríli 2000 sa začali práce na príprave návrhu **Koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži do roku 2007** (ďalej Koncepcia). Na návrhu Koncepcie pracovala pracovná skupina Rady vlády pre deti a mládež, zložená z odborníkov jednotlivých rezortov a zástupcov mimovládnych

organizácií. Jedným z rozhodujúcich impulzov na tvorbu takýchto dokumentov boli odporúčania Rady Európy zverejnené v rezolúcii č.6 z apríla 1998 a závery I. svetovej konferencie ministrov zodpovedných za mládež (tzv. Lisabonská konferencia, ktorá sa uskutočnila v auguste 1998).

Štát zabezpečuje výkon štátnej správy v oblasti starostlivosti o deti a mládež v zmysle zákona SNR o organizácii ministerstiev a ústredných orgánov č. 347/1990 Zb. prostredníctvom Ministerstva školstva SR.

Prierezový materiál

V Konceptcii sú vymedzené najzávažnejšie a najaktuálnejšie oblasti štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži. Je spracovaná ako prierezový materiál, ktorého garantom je Ministerstvo školstva SR, sekcia športu, detí a mládeže. Neobmedzuje sa iba na oblasť patriacu do kompetencie Ministerstva školstva SR, ale i na ďalšie rezorty zaoberajúce sa problematikou detí a mládeže. Garantom prierezového chápania realizácie Konceptcie je Rada vlády Slovenskej republiky pre deti a mládež.

Cieľom Konceptcie je definovať potreby a optimálne podmienky na kvalitnú výchovno-vzdelávaciu a odbornoprofesijsnú prípravu detí a mládeže, ich začleňovanie do pracovno-spoločenského života a na podporu rozvoja osobnostných vlastností a talentu detí a mládeže v škole i mimo nej. Nie je to iba vytváranie podmienok na optimálny telesný, duševný a občiansky vývoj mladej generácie, ale i tvorba podmienok na využitie tvorivého potenciálu mladých ľudí pri ďalšom vývoji spoločnosti.

Konceptcia sa delí na päť základných častí:

- Rodina a výchova
- Vzdelávanie a výchova detí a mládeže
- Práca, príprava na budúce povolanie a sociálna integrácia
- Životný štýl
- Mobilita mládeže a európska integrácia.

Akčné plány

Vzniku každej kapitoly predchádzali konzultácie v odborných kruhoch ako aj so samotnými mladými ľuďmi a mládežníckymi organizáciami. Každá kapitola opisuje situáciu v oblasti, definuje základné prekážky a výzvy a stanovuje spôsoby ich riešení. Zároveň aj naznačuje, ktorý subjekt by sa riešeniu danej problematiky mal detailnejšie venovať. Keďže v následných rokoch po vzniku Konceptcie niektoré subjekty zanikli, Konceptcia vyžadovala modernizáciu a vytyčenie úloh na jednotlivé roky. Túto úlohu vyriešili **Akčné plány**, ktoré stanovujú úlohy z jednotlivých oblastí na nasledujúci rok a pomenúvajú subjekty zodpovedné za ich realizáciu. Oveľa väčšiu úlohu ako kedykoľvek predtým zohrávajú **samosprávy**. Kompletne texty nájdete na stránke Ministerstva školstva SR - linka www.minedu.sk.

Vzniku **Bielej knihy o mládeži Európskej únie** predchádzali široké konzultácie a snaha podporovať nové formy vládnutia v Európe. Biela kniha je plne kompatibilná s Bielou knihou komisie o spôsobe vládnutia, ktorú prijala v júli 2002. Ide hlavne o otvorenie rozhodovacích procesov Európskej únie ľuďom, ktorých sa tieto rozhodnutia budú týkať, a k takýmto ľuďom patria mladí ľudia.

Spolupráca na európskej úrovni

Biela kniha sa zaoberá celým radom otázok, ktoré boli nadnesené v priebehu konzultačného procesu, a to bez ohľadu na úroveň kompetencií. Je pravdou, že za správnu politiku mládeže sú v zásade zodpovedné členské štáty EÚ a že v niektorých krajinách je táto politika do veľkej miery delegovaná na úroveň regiónov, pričom často je riešená na miestnej úrovni. Práve rozhodnutia na miestnej úrovni majú najväčší dopad na každodenný život mladých ľudí. Preto sa v tejto oblasti musí z principiálnych dôvodov, ale aj z dôvodu efektívnosti, aplikovať zásada subsidiarity (princíp delegovania vhodných problémov z úrovne centrálnych orgánov Európskej únie na národné a nižšie úrovne,) na úroveň členských štátov. Toto sa vôbec nevylučuje so zlepšenou spolupracou na európskej úrovni, ktorá by mohla vylepšiť dopad a vzájomný súlad národných politík.

Nový rámec

Hlavným cieľom Bielej knihy je poskytnúť Európskej únii nový rámec pre spoluprácu na poli mládeže. Tento rámec by mal byť nielen ambicióznym, čiže spĺňať aspirácie mladých ľudí, ale aj realistickým, čiže správne stanoviť priority spomedzi veľkého množstva tém, nadnesených v priebehu procesu konzultácií, a popri tom mať na vedomí existenciu rôznych úrovní zodpovednosti. Táto spolupráca musí byť založená na existujúcich aktivitách, musí byť - ak sa to ukáže ako potrebné - kompatibilná s inými súčasnými iniciatívami alebo ich dopĺňať, a to hlavne v oblasti zamestnanosti, vzdelania a sociálnej integrácie. Zároveň musí uľahčovať spoluprácu medzi rôznymi úrovňami zodpovednosti a rôznymi aktérmi.

Piliere európskej politiky

Biela kniha definuje základné piliere európskej mládežníckej politiky. Ide v prvom rade o výchovu k **aktívnemu občianstvu** a každodennej participácii mladých ľudí na živote obcí a regiónov ako aj zapojenie mladých ľudí do verejného života. Rovnako dôležitá je **podpora dobrovoľníctva** ako základná forma prejavu participácie, solidarity a iniciatívy, ktorá je taká príznačná najmä pre mladých ľudí. Informácie pre mládež a lepšie **poznanie a porozumenie mládeže** prostredníctvom rôznych metód ako výskum, prieskum, konzultácie a i. - sú poslednými z pilierov mládežníckej politiky Európskej únie. Členské krajiny sú povinné tieto základné atribúty zapojiť do svojich národných politik na všetkých stupňoch - od celonárodnej až po miestnu. Úplný text Bielej knihy v slovenskom aj anglickom jazyku nájdete na: <http://www.iuventa.sk> v časti Publikácie.

Európska charta o participácii mladých ľudí na živote obcí a regiónov bola prijatá Kongresom miestnych a regionálnych samospráv Európy v roku 1992 a revidovaná v roku 2003.

Vychádza zo základných princípov:

- že účasť mladých ľudí na miestnom a regionálnom živote musí predstavovať časť **globálnej politiky** participácie občanov vo verejnom živote,
- že všetky sektorové politiky by mali mať **mládežnícky rozmer**,
- že osobitná pozornosť musí byť venovaná účasti mladých ľudí zo **znevýhodnených oblastí** spoločnosti a z etnických, národnostných, sociálnych, sexuálnych, kultúrnych, náboženských a jazykových menšín na miestnom a regionálnom živote.

Dokument sa zaoberá jednotlivými sektorovými politikami, kde definuje úlohy, ktoré je nutné, (s cieľom zvýšenia participácie mladých ľudí) realizovať. Časť Charty pod názvom Nástroje spoluúčasti mládeže sa zameriava na možnosti prípravy mladých ľudí na proces participácie. V rámci Inštitucionálna účasť mládeže popisuje niekoľko foriem, ako mladých ľudí zapojiť do rozhodovacích procesov (viac v iných častiach čítanky).

Charta apeluje na potrebu konzultácií a zapájanie mladých ľudí do všetkých procesov a oblastí. Podobne opisuje výzvy v jednotlivých politikách (šport, kultúra, zamestnanosť, bývanie, mobilita, vzdelávanie, rovnosť medzi pohlaviami, vidiecke oblasti a pod.), pričom upozorňuje na nevyhnutnosť podpory už existujúcich organizácií, združení alebo inštitúcií, ktoré pracujú s mládežou, a vytváranie nových, chýbajúcich štruktúr a mechanizmov.

Niektoré odporúčania Charty pre miestnu a regionálnu samosprávu:

- podpora tých organizácií a združení, ktoré organizujú výcvik vedúcich mládežníckych klubov a organizácií ako aj mladých pracovníkov,
- zakladanie miestnych zamestnávateľských centier na poskytovanie špeciálnej pomoci a podpory mladým nezamestnaným ľuďom nájsť si zmysluplnú a stabilnú prácu,
- podpora sociálno-kultúrnej činnosti organizovanej mládežníckymi združeniami a organizáciami, mládežníckymi skupinami a spoločenskými centrami,
- podpora zakladania podnikov, spoločností a družstiev mladými ľuďmi alebo skupinami mladých ľudí poskytnutím financovania a ďalšou podporou ako prevádzkové priestory, vybavenie, výcvik a profesionálne poradenstvo,
- zriaďovanie miestnych informačných centier o bývaní pre mladých ľudí a miestnych systémov podpory (napr. nízke úvery, pôžičkové garančné systémy) na pomoc mladým ľuďom s cieľom získať prístup k bývaniu,

zapojenie mladých ľudí do organizácie verejnej dopravy na obidvoch úrovniach - miestnej aj regionálnej - a podpora iniciatívy vidieckej dopravy, ktorú sa snažia zabezpečiť dopravné služby (verejné alebo súkromné, individuálne alebo kolektívne) a zvyšovať mobilitu na vidieku pre skupiny, akými sú mladí ľudia, ktorí sú práve vylúčení kvôli nedostatku dopravných prostriedkov,
podpora účasti mladých ľudí na školskom živote cez zakladanie a fungovanie demokratických školských študentských združení...

Piliere lokálnej mládežníckej politiky

Vychádzajúc z vyššie uvedených dokumentov môžeme za základné piliere v tejto oblasti pokladať:

- naštartovanie a rozvoj **participácie mládeže** a výchovu k aktívnemu občianstvu,
- rozvoj **dobrovoľníctva** ako prirodzenej formy angažovanosti mladých ľudí a prejav iniciatívy a solidarity,
- poskytovanie **cielených informácií** pre mládež a o mládeži,
- systematickú **spoluprácu všetkých subjektov** zaoberajúcich sa deťmi a mládežou.

Aké sú **základné trendy**, ktoré je dôležité brať do úvahy pri analýze celého procesu:

Viac mladých ľudí v škole

V porovnaní s rokom 1960 chodí do školy viac mladých ľudí. To taktiež znamená, že sú závislí na svojich rodičoch a že bývajú doma. Mladí ľudia sú takto spokojní. Radikalizmus šesťdesiatych rokov vymizol, rodičia a mladí ľudia si navzájom menej protirečia. Zdieľajú rovnaké hodnoty a kritériá napriek tomu, že mladí ľudia sa viac prejavujú.

Triedne rozdiely medzi mladými ľuďmi

Stále existujú silné rozdiely medzi hodnotami a kritériami mladých ľudí so všeobecným stredným vzdelaním a mladými ľuďmi, ktorí majú učňovské či technické vzdelanie, alebo medzi hodnotami a kritériami mladých ľudí a ich učiteľmi. Mladí ľudia s učňovským a technickým vzdelaním majú viac autoritatívneho myslenia, sú viac etnocentrickí a naklonení trestom. Obidve skupiny mladých ľudí majú menej dôvery v politiku napriek tomu, že to vyjadrujú rozličným spôsobom. 10% mladých ľudí by bez váhania pripustilo, že majú rasistické názory.

Osamelí mladí ľudia

Klesajúci počet členov rodiny, pohyblivá pracovná doba, menej verejných miest na stretávanie sa a zneužívanie slobodnej vôle bude znamenať sociálnu izolovanosť mnohých mladých ľudí. Cítia sa byť nepochopení, čím zároveň majú aj väčší sklon k samovraždám. Čísla sú stabilné, ale aj vysoké. Najväčšou rizikovou skupinou sú neasertívni a týraní mladí ľudia.

Neobratní mladí ľudia

Väčšina návykov a spôsobov bolo odstránených, lebo boli autoritatívne. Avšak neboli nahradené žiadnou inou etiketou. Preto sa často stáva, že mladí ľudia veľakrát nevedia, ako by sa mali správať, často stratili pôdu pod nohami.

Výrazný individualizmus mladých ľudí

„Zonder Maskers“ (bez masiek) je súčasný výskum, na ktorom pracuje Marc Elchardus (1999, Brussels). V skratke povedané, je to akési nahliadnutie do zásad mladých ľudí. A javia sa ako výrazne individualistickí. Veľmi

silnou hodnotou, ktorá im umožňuje byť sebou samými a uvoľňovať svoje emócie, je pre nich priateľstvo. Objavovanie a rozvíjanie svojej osobnosti (seba samého), konanie podľa seba samého, to sú všetko veci, ktoré sú pre mladých ľudí veľmi dôležité.

Slobodná vôľa ako norma

Každý dodáva viac dôležitosti tomu, čo si sám zvolil, ako tomu, čo mu bolo dané. To v prípade mladého človeka znamená aj to, že pre neho priateľ znamená niekedy viac ako vlastný brat. Alebo presnejšie povedané: pripisujú väčší dôraz tomu, o čom si myslia, že si to sami vybrali. Celý tento výber je viac ovplyvnený sociálnou determináciou, než si to mladí ľudia uvedomujú. Z toho môžeme vydedukovať určité prognózy:

 Prvotné skupiny sa stanú viac monokultúrnymi, keďže si jednotlivci vyberajú priateľov s rovnakým vzdelaním a rovnakými kultúrnymi záujmami.

 Viacej mladých ľudí sa bude vyvíjať osamotene, pretože oni nie sú „tí vybraní“.

 Vzťahy sa stávajú viac zraniteľnými, pretože „vybrané“ vzťahy si vyžadujú viac úsilia ako tie „nevybrané“ vzťahy (ako sú rodina alebo susedia).

Krátkodobé perspektívy

Mladí ľudia sa oddávajú konkrétnym ideálom, avšak často len na krátku dobu. Zaujímajú sa o spoločnosť a sú pripravení spolupodieľať sa na realizácii rôznych kampaní. Všetky tieto „akcie“ znamenajú pre nich určitú hodnotu a nevyžadujú si nutne veľké politické reakcie. Mladí ľudia pociťujú silný vzťah medzi etikou a estetikou zodpovedajúci preferenciám. Ich záľuba v hudbe (estetická) je napríklad aj etikou preferenciou (stoja si za tým).

Volný čas a identita

Mladí ľudia silne identifikujú samých seba z hľadiska trávenia voľného času, kde hudba, štýl obliekania a vydanie sa večer do spoločnosti patria medzi tie najdôležitejšie veci. Toto prostredie znamená pre nich viac ako rodina alebo škola. Je to integrovaná časť ich sociálneho prostredia, ktorá vyjadruje hodnotné perspektívy.

Subjektívne individualistickí mladí ľudia

Mladí ľudia si o sebe často myslia, že sú silne individualistickí, pričom to nie je pravda (Elchardus, 1999). Svoje hodnoty ťažia z hromadných identít omnoho viac, než si to vôbec uvedomujú. Všetky tieto hodnoty však považujú za veľmi „individualistický spôsob“. Výskum dokonca poukazuje na falošné sebavedomie mladého človeka, keď si myslí, že má názor ako jednotlivec, avšak zároveň je len členom skupiny. Napriek tomu tento postoj ovplyvňuje sociálne vzťahy, pretože spoločne zdieľaný individualizmus nie je synonymom kolektivismu.

Nové pohanstvo

Výskum taktiež odhalil, že veľa mladých ľudí (okolo 20%) verí v jasnovidectvo, reinkarnáciu alebo UFO. Témy v rockovej hudbe, televíznych seriáloch a filmoch sú príkladom týchto pozorovaní. Mladí ľudia sa pokúšajú hľadať niečo za „hranicami sveta“.

Záver z tohto všetkého

Vyššie spomínaný výskum načrtáva problematiku individualizmu verzus uctievanie skupinových štandardov alebo hodnôt. Čím menej mladých ľudí si je toho vedomých, tým menej šancí je, že sa z nich vyprofilujú sebavedomí členovia tejto spoločnosti. Ako jednotlivci sú bezmocní. Silu môžu preukázať iba ako skupina. Volný čas sa stáva dôležitým a je vyplňaný v skupine, avšak jeho prežívanie ostáva veľmi individualistické. Najdôležitejším ponaučením, ktoré môžeme vyťažiť z výskumu je, že individualizácia a individualistický sebaobraz nemá pozitívny vplyv na sociálne pocity prináležania a snívania veľkých snov. Ľudia sa cítia vyhodení nad svoju vlastnú schopnosť poradiť si, čo ich robí slabými a ľahko dosiahnuteľnými extrémne pravicovými skupinami.

(Koen Raes Univerzita Gent, konferencia o participácii a informáciách pre mládež „Pracujeme spoločne“, Brusel 2000)

Participácia mládeže

Čo je to participácia

Pri hľadaní slovenského ekvivalentu sa stretáme s výrazmi ako „účasť“, „zapojenie“. Slovo participácia sa postupne dostáva do praxe a označuje vstup mladých ľudí do procesu rozvoja spoločnosti - alebo jej časti, pričom ich názor je braný ako názor rovnocenného partnera s prihliadnutím na isté špecifiká, ktoré sa viažu k detstvu a adolescencii. Participácia sa vyžaduje dnes vo všetkých oblastiach spoločnosti. Práca s deťmi a mládežou je na aktívnej participácii postavená.

Aké typy participácie poznáme

Pasívna participácia je účasť v činnostiach a aktivitách, ktoré pripravili dospelí. Je zvlášť vhodná pre znevýhodnené cieľové skupiny, ktoré by sa inak do žiadnych aktivít nezapojili. Slúžia ako vzor a motivácia pre prípravu podobných aktivít - v ideálnom prípade s čoraz väčšou účasťou mladých ľudí. Pre našu potrebu je ale dôležitá **aktívna** participácia, kedy sú mladí ľudia zapojení do celého procesu od myšlienky až po realizáciu.

Participácia môže byť **interná** - ak mladí ľudia sú zapojení do aktivít (ich prípravy, realizácie atď.) v rámci svojich vlastných štruktúr (organizácií, združení...) alebo ide o interakciu medzi mladými ľuďmi a inými subjektami v komunite (politici, samospráva, sponzori, ostatní občania) - **externá participácia**.

Pri komunikácii s inými subjektami a voči verejnosti vo všeobecnosti môžu byť mladí ľudia zastúpení svojimi reprezentantmi alebo mládežníckymi vedúcimi (nepriama participácia) alebo môžu s tretími stranami rokovať priamo. Oba typy majú svoje výhody. Pri nepriamej môžu skúsení reprezentanti interpretovať názory ostatných mladých ľudí v závislosti od situácie (najmä ak majú dostatok skúseností), kým pri priamej interakcii môžu mladí ľudia hneď dostať reakcie od tretích strán a naopak. Nevýhodou je, že mladí ľudia si môžu „potriasť ruky“, ale ich vplyv na celkové rozhodnutie nie je vôbec zaručený.

Podmienky participácie

Už sme sa stretli s názorom, že samospráva založila parlament, vyčlenila finančné prostriedky, dala mladým ľuďom priestor, a napriek tomu to nefungovalo. Ak sa zameriame na príčiny úspechov alebo neúspechov participatívnych iniciatív, pridáme na tri základné podmienky, ktoré musia byť splnené.

Prvá podmienka je **výzva**, ktorá vyvoláva chuť participovať, byť zapojený. Ide o osobnú alebo spoločenskú tému, ktorá priťahuje mladých ľudí a pre ktorú sú ochotní sa „zapáliť“. To čo si dospelí myslia, že by mladých ľudí mohlo nadchnúť, nie je často pravda.

V druhom rade mladí ľudia musia mať pocit, že sú schopní niečo zmeniť, že „majú na to“. Alebo inak povedané, že majú tie vlastnosti, zručnosti, **kompetencie**, ktoré je potrebné mať na dosiahnutie pozitívneho výsledku. Výzvy, ktoré sú postavené pred mladých a nezodpovedajú ich schopnostiam, sa zákonite končia neúspechom. Nedostatok kompetencií môže viesť k pocitu bezmocnosti a frustrácie. Nedostatok výzvy zase vedie k rutinnému správaniu a pocitu zbytočnosti. V oblasti práce s mládežou je obrovský priestor, kde mladí ľudia môžu všetky požadované kompetencie získať (pozri Príprava a naštartovanie procesu)

A na záver, mladí ľudia cítujú potrebu byť „**spojení**“ a podporovaní inými ľuďmi, komunitami, organizáciami... s cieľom spolupracovať pri riešení výzvy. Mladí ľudia zvlášť potrebujú cítiť podporu a uznanie zo strany dospelých (nech už vysielajú akékoľvek signály).

Hrozby participácie

☞ **Proces alebo produkt**

Práca s mládežou je proces, kde sa mladí ľudia prostredníctvom zážitku učia rôznym zručnostiam, získavajú cenné informácie a poznatky. Práci v skupine je udeľovaná značná pozornosť. Pri participačných aktivitách je výsledok dôležitý a stimuluje záujem mladých ľudí pokračovať v podobných aktivitách. Avšak výsledok participačnej aktivity v miestnej politike môže byť veľmi neistá záležitosť. Mladí ľudia ak nedosiahnu 100% výsledok často majú pocit, že všetko úsilie bolo márne. Vtedy zvlášť vystupuje do popredia úloha vedúceho, mládežníckeho pracovníka, ktorý dokáže poukázať na rôzne produkty a prínosy, ktoré aktivita priniesla komunite a samotným mladým ľuďom.

☞ **Konsenzus alebo konflikt**

Participačná iniciatíva je často aj miestom, kde sa stretávajú rôzne zámery, ciele, kontradikcie a rozdiely či nezhody rôznych aktérov. Aj mladí ľudia si musia uvedomiť, že očakávať dohodu od začiatku je nereálne. Aby sme ale nespôsobili viac škody ako úžitku, je dôležité si pred začatím iniciatívy vydiskutovať so všetkými účastníkmi očakávania a stanoviť ciele a úlohy, ktoré chceme dosiahnuť, ešte skôr než nastolíme naše požiadavky.

☞ **Mladí ľudia ako dospelí v čakárni**

Mladí ľudia nie sú dospelí. Nemôžeme od nich očakávať to čo od dospelých ľudí. Preto aj participačné iniciatívy musia mať určité prvky, ktoré práve špecifiká mladých ľudí budú brať do úvahy a ktoré proces vzniku a realizácie participačných iniciatív robia komplikovaným - najmä pre ich iniciátorov. To znamená:

☞ Žiaden mladý človek nemá **POVINNOSŤ** participovať. Práve vzhľadom na svoj vek a spoločenský status.

☞ Zapojenie do participačnej iniciatívy mu má dať možnosť vyskúšať si „nanečisto“, ako to bude v budúcnosti.

☞ Neočakávať zvládnutie zodpovednosti. Participačná iniciatíva je postavená na dobrovoľnosti a zodpovednosť za úspech iniciatívy je najmä v mladšom veku stále na pleciah pracovníka s mládežou.

☞ Zmena názoru, postoja či záujmu je povolená. Mladí ľudia si hľadajú svoje miesto a konfrontujú svoje názory s rovesníkmi, ale aj dospelými. Majú právo na zmenu alebo posun akýmkoľvek smerom. Veď preto sú to aj mladí ľudia a nie dospelí!

☞ **Ochrana alebo dôvera mladým ľuďom**

V súčasnej práci s deťmi a mládežou v ich voľnom čase sa stretávajú dva trendy. Jeden vychádza z toho, že to ešte nie sú dospelí a snaží sa ich ochrániť od všetkých nebezpečenstiev a hrozieb, ktoré súvisia s dnešnou dobou: spoločenská diskriminácia, kriminalita, drogy, sexuálne alebo iné zneužitie a pod. Na druhej strane dnešná spoločnosť vychádza z aktívneho občianstva, pre ktoré je dôležité učiť už deti a mládež. Mladí ľudia sa stále viac vnímajú ako individuality, ktoré majú právo vyjadriť svoje prania a očakávania a zvoliť si vlastný životný štýl. To znamená, že na jednej strane podporujeme myšlienku, že deti a mládež sa prezentujú ako indivíduá s právami a povinnosťami, a na druhej strane sú objektom obavy, ochrany a starostlivosti spoločnosti. Je na pracovníkoch s mládežou, aby určili správnu porciu toho či onoho prístupu k individuálnym skupinám mládeže.

☞ **Príprava a naštartovanie procesu**

Participácia nemôže byť vnímaná iba ako prostriedok presadzovania záujmu mladých ľudí. Je to tiež proces vzdelávania a výchovy. A nie je to len o výchove mladých ľudí, ale aj viacerých aktéroch a subjektoch. Aby bol proces úspešný, všetci zapojení musia byť na jeho realizáciu adekvátne pripravení. Čo odporúča Charta ako nástroje na zvýšenie participácie? Ide o špecializované školenia, podporu médií, podporu iniciatív mladých ľudí a podporu práce mládežníckych organizácií a občianskych združení.

Školenia

V prvom rade ide o školenia o realizácii participácie mládeže pre učiteľov a ľudí, ktorí pracujú s mládežou. Tí musia mať základné informácie o význame, možnostiach a formách prípravy mladých ľudí na participačné iniciatívy. Na základe svojich skúseností musia vychádzať z potrieb skupiny a identifikovať, ktoré kompetencie ich mladým ľuďom chýbajú a v čom v rámci školských alebo mimoškolských vzdelávacích aktivít môžu skupine pomôcť sa zlepšiť.

Podpora participácie mladých ľudí v médiách

Mladí ľudia svojím osobitým pohľadom a znalosťou svojich rovesníkov môžu významne prispieť k procesu aktivizácie mládeže prostredníctvom médií. Tým, že sa zaoberajú určitými témami, svojím spôsobom umožňujú poskytovať odlišné a často viac prístupnejšie informácie pre svojich rovesníkov. Táto účasť tiež umožňuje mladým ľuďom porozumieť budovaniu informovanosti a rozvíjať potrebnú schopnosť kritiky. Miestne a regionálne samosprávy by preto mali podporovať tvorbu a pôsobenie médií (rádio, televízia, písomná a elektronická tlač, atď.) rozvíjané mladými ľuďmi a pre mladých ľudí rovnako ako dôležité výchovkové programy.

Podpora projektov a iniciatív mladých ľudí

Prostredníctvom svojich nádejí a túžob majú mladí ľudia mnoho predstáv, ktoré by mohli byť uvedené do projektov a miestnych aktivít, prospešných pre všetkých. Ak dostanú tieto projekty patričnú podporu, ich úspechy rovnako ako chyby môžu tiež pomôcť mladým ľuďom rozvíjať svoj zmysel pre zodpovednosť a svoju autonómiu a týmto sa stanú spoločenskými činiteľmi. Miestne a regionálne samosprávy by preto mali uľahčiť zavedenie týchto projektov, či už sú malé alebo rozsiahle, umožniť im vo svojom konaní sprevádzanie profesionálmi a prístup k finančnej, materiálnej a technickej pomoci.

Podpora organizácií mladých ľudí

Mládežnícke organizácie sú jedinečné v tom, že sú v prvom rade zamerané na odzrkadľovanie názorov a plnenie potrieb a záujmov mladých ľudí. Takisto poskytujú priestor, v ktorom sa mladí ľudia môžu učiť a skúsiť možnosti a výzvy participácie na rozhodovaní a aktivitách s ďalšími mladými ľuďmi. Miestne a regionálne samosprávy by mali mať osobitný rozpočet navrhnutý výhradne na podporu mládežníckych organizácií, ktoré vykonávajú činnosti, poskytujú služby alebo vystupujú ako hlas mladých ľudí v spoločnosti a zasadzujú sa o ich prospech. Prednosť by sa mala dať organizáciám, ktoré vedú mladí ľudia a sú pre mladých ľudí a/alebo majú metódy a vhodné systémy, ktoré umožňujú aktívnu participáciu mládeže. Miestne a regionálne samosprávy by mali rozvíjať princíp spoločného riadenia v spolupráci s mladými ľuďmi a mládežníckymi organizáciami v oblasti politiky významnej pre mladých ľudí. Je dôležité aby tam, kde sú také štruktúry spoločného riadenia, boli mladí ľudia a mládežnícke organizácie rešpektovaní ako plnohodnotní partneri a mali tiež možnosť nezúčastniť sa, ak si tak prajú.

Mechanizmy a štruktúry participácie mládeže

Charta odporúča viacero foriem, ktorých výber závisí od veľkosti obce, mesta či regiónu, fungujúcich štruktúr pracujúcich s mládežou, tradície spolkov a združovania sa občanov a podobne. Najčastejšie formy sú:

Delegát mládeže, ktorého úlohou je obhajovať záujmy mladých, pomáhať oddeleniu mládeže obce dohliadať na súdržnosť cieľov mládežníckej politiky, koordinovať rozhodnutia týkajúce sa mladých ľudí (vhodného kandidáta vybrať napr. na základe odporúčaní miestnych mládežníckych spolkov a organizácií),

Obecná rada mládeže - pozostáva výlučne z mladých ľudí, starostu a osoby, ktorá má na starosti problematiku mládeže. Obecná rada mládeže je volená rovesníkmi, má svojho prezidenta, ktorý vedie rokovania so starostom. Úlohy rady mládeže obce sú širšie - zisťuje potreby, túžby, problémy mladých v obci (bývanie, voľný čas, kultúrne zariadenia a pod.), navrhuje riešenia a projekty na riešenie problémov, zostavuje rozpočty, podieľa sa na realizácii projektov, permanentne zaznamenáva výsledky,

Fórum mládeže (môže pôsobiť pri obecnej rade mládeže), kde mladí ľudia verejne diskutujú o problémoch, o svojich predstavách,

Konzultačné fórum, kde sa uskutočňujú pravidelné a stabilné rokovania medzi predstaviteľmi obce a predstaviteľmi mládeže (vedúci mládežníckych spolkov, klubov, CVC, ICM, sociálnych stredísk,...), na ktorých sa navrhujú a diskutujú konkrétne politiky,

Mladý parlament - zložený z delegátov mladých ľudí z miestnych škôl ako poradný orgán primátorov a starostov.

Dobrovoľníctvo mladých ľudí v komunitách

Dobrovoľníctvo a práca s mládežou

Dobrovoľníctvo je neplatená uvedomelá činnosť vykonávaná z vlastnej vôle v prospech druhých. Je jedným druhom prosociálneho správania. Dobrovoľníkom sa môže stať každý v ktorejkoľvek oblasti života všade tam, kde je to potrebné. Nie každý dobrovoľník však môže vykonávať akúkoľvek činnosť. Pre nás je veľmi dôležité, ako dokážeme získať dobrovoľníkov a spolupracovať s nimi v oblasti práce s deťmi a mládežou. Na jednej strane sú to samotní mladí ľudia, ktorí sú ochotní sa zapojiť do zaujímavých aktivít, na strane druhej je to skupina dobrovoľníkov, ktorí sa mládeži vo svojom voľnom čase venujú. Obe skupiny predstavujú obrovský potenciál pre komunitu.

Dôvody „PRE“

Mladí ľudia sú radi dobrovoľníkmi, ak je aktivita zaujímavá, pestrá, niečo sa pri nej naučia, získajú spoločenské ocenenie, zviditeľnia sa, konajú „dobro“ v spoločnosti rovesníkov a v neposlednom rade - je to zábava. V praxi sa stretávame s názorom, že získať mladých ľudí pre dobrovoľnícke aktivity je náročné a v mnohých mestách sa to nedarí. Dobrovoľnícki vedúci sú často ľudia, ktorí sami majú dobrú skúsenosť v oblasti práce s mládežou a chcú sa o ňu podeliť. Majú radosť, že svoje zručnosti a schopnosti môžu odovzdávať ďalej, naplňujú určité sociálne ciele, majú snahu riešiť problémy, ktoré vznikajú v súčasnej dobe v oblasti práce s mládežou a sú vzorom pre samotných mladých ľudí, určitou osobnosťou, ktorá dokáže motivovať mladých ľudí k lepším výkonom, k zmysluplnému tráveniu voľného času. Je veľmi dôležité poznať problémy, ktoré môžu ohroziť prácu s dobrovoľníkmi.

Bariéry rozvoja mládežníckeho dobrovoľníctva

Hlavnou bariérou väčšieho rozvoja dobrovoľníctva je pasivita a nízka kreativita pri vyhľadávaní a získavaní dobrovoľníkov. Ak sa už aj podarí nejakých dobrovoľníkov získať - chýba dostatočné riadenie činnosti (čo budú robiť, kde, s akým materiálom a pod.). Často ostatní pracovníci organizácií nechápu ich význam a ani svoje úlohy. Dobrovoľníci im akoby pridávali prácu, lebo ich treba inštruovať, vytvoriť podmienky, motivovať atď. Nie je výnimkou ani nezájum o dobrovoľníkov. Vyskytujú sa aj obavy z rizika úrazu alebo pri práci s inými klientmi (deti, iní mladí ľudia, starší občania) aj obavy zo zneužitia klienta dobrovoľníkom. V našej spoločnosti sa môže vyskytnúť aj nedôvera v nečestné motívy dobrovoľníka - čo súvisí aj s nízkym statusom dobrovoľníctva na Slovensku, kde sa ešte stále stretáme s názorom, že „kto robí zadarmo - určite to nebude zadarmo!“. Situáciu neulahčuje ani pracovná vyťaženosť súčasných pracovníkov.

Motivácia nestačí

Samotná motivácia stať sa dobrovoľníkom je málo, potrebná je aj inštitucionálna podpora, podpora organizácie, pre ktorú dobrovoľník pracuje. Je potrebné si uvedomiť, že bez dostatočnej podpory dobrovoľníkov a ich aktivít nemôže byť ani kvalitná spolupráca medzi dobrovoľníkom a inštitúciou.

Podpora dobrovoľníctva

Presvedčenie tímu spolupracovníkov je prvou podmienkou. Samotní pracovníci musia chápať, že dobrovoľník nie je lacná pracovná sila (aj keď kus práce samozrejme urobí), ale že je to obrovský potenciál, ktorý môže zlepšiť imidž organizácie, šíriť dobré meno, príklady dobrej praxe ako aj informácie, čo sa v organizácii vlastne deje.

S dobrovoľníkmi úzko súvisí plánovanie a logistika. Už pri stanovení úloh a aktivít organizácie je dôležité si stanoviť, kde chceme dobrovoľníkov použiť, a aj to, ako, kedy a kde ich získame a ako im zadelíme prácu. Tiež je dôležité dávať dobrovoľníkom pocítiť, že ich práca je dôležitá pre organizáciu, a preto pravidelné ocenenie a ohodnotenie aktivít dobrovoľníkov verejným poďakovaním by malo byť tiež samozrejmosťou.

Dobrovoľníci sú aj zdrojom nových pohľadov a nápadov. Ak dostanú možnosť podieľať sa na spoločnom riešení problémov a zostavovaní plánov a vízií - určite nám poskytnú zaujímavý pohľad zvonku, ktorý organizáciu môže posunúť ďalej.

Dobrovoľníci sú dobrovoľníkmi z rôznych dôvodov. Poznať a uspokojovať ich osobné potreby je nevyhnutnou súčasťou riadenia dobrovoľníkov. Je dôležité úvodným rozhovorom zistiť práve osobné pohnútky a zaradiť prácu tak, aby sme ich mohli aspoň z časti splniť.

Metódy a formy, ktoré si zvolíme pre ocenenie dobrovoľníkov, môžu byť rôzne, mali by vychádzať z možností, ktoré má organizácia, a ktoré zvyšujú status organizácie aj na verejnosti (voľné vstupenky do kina, na plaváreň, pozvania na benefičné koncerty, ďakovné listy, plakety a pod.)

Zakladanie dobrovoľníckych centier

Podobné iniciatívy nájdeme v rôznych krajinách. Sú to spravidla samosprávou založené a financované organizácie, ktoré organizujú dobrovoľnícke hnutie v komunitách. Organizujú dni dobrovoľníctva, výmenu dobrovoľníckych služieb a iniciatív, propagujú dobrovoľníctvo a vystavujú potvrdenia pre budúcich zamestnávateľov mladých ľudí, kde referujú o zručnostiach, ktoré najmä mladí ľudia pri svojich aktivitách získali. Na Slovensku tieto úlohy často plnia komunitné nadácie, centrá voľného času alebo informačné centrá mladých.

Samospráva si musí uvedomiť, že zapojiť mladých ľudí do riešenia problémov v meste či obci môže priniesť neočakávané výsledky pri správnom vedení a rozvoji dobrovoľníctva. Je dôležité zapojiť mladých ľudí aj do riešenia takých otázok, ktoré s mladými ľuďmi priamo nesúvisia, ale týkajú sa ich tak ako všetkých ostatných občanov (doprava, nové chodníky v meste, domovy dôchodcov a pod.)

Informácie o mládeži a pre mládež

Kľúč k participácii

Právo mladých ľudí mať prístup k informáciám o možnostiach a záležitostiach, ktoré sa ich týkajú, je čoraz viac uznávané v oficiálnych európskych a medzinárodných dokumentoch a nielen v súvislosti s miestnym a regionálnym životom. Na to, aby sa mladí ľudia zúčastnili na aktivitách a živote svojho spoločenstva a aby mali prospech zo služieb a možností, ktoré sú na nich zamerané, musia o nich vedieť.

Priestor pre samosprávu

Miestne a regionálne samosprávy by preto mali podporovať a zlepšovať existujúce informačné a poradenské centrá pre mladých ľudí aby zaistili, že poskytujú kvalitné služby, ktoré uspokojujú potreby vyslovené mladými ľuďmi. Tam, kde takéto centrá neexistujú, mali by miestne a regionálne samosprávy a ďalší príslušní činitelia podporovať a napomáhať vytvoreniu adekvátnych informačných služieb pre mladých ľudí, okrem iného cez existujúce štruktúry

ako školy, mládežnícky servis a knižnice. Osobitné prostriedky by mali byť venované na uspokojenie informačných potrieb pre skupiny mladých ľudí, ktorí majú ťažkosti v prístupe k informáciám (jazykové bariéry, žiadny prístup k internetu, atď.).

Dva druhy informácií

V oblasti mládežníckej politiky hovoríme o potrebe dvoch druhov informácií. Informácie o mládeži ako súhrn údajov dokumentujúcich nejakú oblasť života mladých ľudí - životný štýl, sociálnu situáciu, vzdelávanie, negatívne javy, názory, postoje... Informácie pre mládež ako súhrn údajov, ktoré sa vyvíjali z prostriedkov na ciele, stali sa akýmsi symbolom a zároveň aj súčasťou sociálnej identity spoločnosti. Informácie pre mládež môžeme chápať ako podmienku pre participáciu a ako prostriedok komunikácie.

Partneri mladých ľudí

Činnosť všetkých, ktorí chcú poskytovať v komunitách informácie pre mládež, zahŕňa sledovanie aktivít mladých ľudí, ich diskusie s rovesníkmi a kolegami a zmenu ich prístupu. Mladí ľudia vyžadujú asertivitu v spolupráci so všetkými poskytovateľmi informácií a potrebujú v nich vidieť partnerov, ktorí im pomôžu dosiahnuť a splniť ich želania. Väčšina mladých ľudí má pocit nedostatočnej informovanosti. Tí, ktorí hovorili, že sú dostatočne informovaní, priznali, že ich informovanosť vznikla na základe vlastnej iniciatívy.

Vzdelávací rozmer

Informačný proces má okrem iného aj vzdelávací rozmer, nakoľko práve v období dospievania má povaha prijímaných informácií nezanedbateľný vplyv na rozvoj postojov mladých ľudí, na voľbu budúceho povolania, na podporu ich samostatnosti a „začlenenie Európy do ich každodenného života“. Tento cieľ si stanovila aj „Európska charta informácií pre mládež“, opätovne prijatá v roku 2004 v Bratislave na zasadnutí organizácie ERYICA. Preto práve princípy obsiahnuté v tejto Charte určujú akési „smernice“ pre informačné služby pre mládež, ktoré pomáhajú garantovať právo mladých ľudí na informácie. Text Charty nájdete na www.iuventa.sk v časti Deti a mládež.

Informačný systém mládeže

Právo na informácie je jedným zo základných ľudských práv a k naplneniu tohto práva a zároveň aj potreby mládeže štát prispieva systémom opatrenia k zabezpečeniu informačných služieb a informačných aktivít pre mládež, a to postupnou realizáciou Informačného systému mládeže. Cieľom tohto systému je predovšetkým poskytovať mládeži čo najširší okruh informácií, podporovať a rozširovať možnosti prístupu mladých ľudí k informáciám.

Základnou súčasťou Informačného systému pre mládež je vytváranie siete Informačných centier mladých, a to predovšetkým dochádzkového typu. Garantom rozvoja Informačného systému mládeže v Slovenskej republike je Ministerstvo školstva SR. Ministerstvo podporuje vznik a rozvoj informačných aktivít zameraných na mládež a pre mládež v štátnej aj v neštátnej sfére.

Čo je ICM, jeho ciele, cieľová skupina a úlohy

ICM (Informačné centrum mládeže) je samostatná právnická osoba zriadená podľa zákona o združovaní občanov č. 83/1991 alebo zákona NR SR o neziskových organizáciách. Cieľom činnosti ICM je poskytovať komplexné a aktuálne informácie o rôznych oblastiach života mládeže na základe jej požiadaviek a potrieb, spôsobom primeraným jej veku a možnostiam. Cieľovou skupinou ICM sú predovšetkým mladí ľudia vo veku do 26 rokov. ICM garantujú rovnakú možnosť prístupu k informáciám všetkým mladým ľuďom, bez ohľadu na ich súčasnú situáciu, miesto, bydlisko či sociálne postavenie. Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať mladým ľuďom, ktorí sú z rôznych dôvodov

znevýhodnení pri prístupe k informáciám (zdravotne postihnutí mladí ľudia, sociálne znevýhodnení, príslušníci národnostných menšín, mladí ľudia z geograficky odľahlých oblastí a pod.). Základné úlohy ICM:

Získavanie, spracúvanie a uchovávanie informácií pokrývajúcich všetky oblasti života mladých ľudí.

Odvzdvaganie informácií zodpovedajúcich požiadavkám a potrebám klientov spôsobom umožňujúcim prístup k nim čo najširšiemu počtu mladých ľudí.

Za koordináciu činnosti a za jednotnosť vystupovania ICM na verejnosti zodpovedá na území SR Združenie informačných a poradenských centier mládeže - ZIPCeM. Viac informácií nájdete na www.zipcem.sk.

Požiadavky na prácu s informáciami pre mládež

Zručnosti a schopnosti potrebné k šíreniu informácií pre mládež:

technologické know-how - používanie PC, technická zručnosť, ovládanie rôznych programov, Internet

zdrojové know-how - využívanie zdrojov z Internetu, CD-ROM, európske siete ako napr. ERYICA, Eurodesk, EYCA atď.

obsahové know-how - angažovanie sa v oblastiach, z ktorých mládež požaduje informácie, poznanie obsahu jednotlivých zdrojových materiálov

sociálne know-how - poradenstvo, prepojenie mládeže navzájom a tým pádom aj zaručená výmena skúseností, ponúkanie nových informácií z iných sietí

distribučné know-how - rozširovanie a propagácia obsahu informácií napr. v ICM, tlači, brožúrach, letákoch, priame a nepriame poskytovanie informácií mládeži

Služby ICM

Medzi základné služby patria:

informačná - ktorá zaisťuje, aby sa ku mladým ľuďom informácia bezprostredne dostala

dokumentačná - ktorá zaisťuje spracovanie informácií tak, aby mohli byť ponúknuté mladým ľuďom

Medzi ďalšie poskytované služby je možné zaradiť:

Poradenstvo pre mladých ľudí a pomoc pri riešení ich konkrétnych problémov v spolupráci s odborníkmi (pravidelné poradenstvo v priestoroch ICM - psychologické poradenstvo, právne poradenstvo, sprostredkovanie zamestnania).

Spolupráca s občianskymi združeniami, nadáciami a ďalšími organizáciami na konkrétnych projektoch voľnočasových aktivít pre deti a mládež, rozširovanie informácií o možnosti získania finančných prostriedkov na rôzne projekty.

Kopírovanie informácií poskytovaných ICM, prípadne iných materiálov súvisiacich s využívaním voľného času, školskými úlohami, požiadavkami pracovných agentúr.

Predaj kariet mládeže a iných študentských preukazov.

Umožnenie bezplatného prístupu na internet.

Organizovanie vzdelávacích kurzov, jazykových, rekvalifikačných, seminárov na aktuálne témy.

Poskytnutie priestoru, resp. spoluorganizovanie komerčných akcií, ktoré mladých zaujmajú.

Informačné dni pre mládež z regiónu.

ICM v komunite

Centrum má byť ľahko dostupné všetkým, odvážnym i menej odvážnym, sociálne slabým, zdravotne handicapovaným, nezamestnaným a umiestnené vo vhodnej lokalite. Priestory je vhodné prispôbiť mentalite mladých ľudí (priestranné, zrozumiteľné), majú umožniť slobodný pohyb a jednoznačnú orientáciu. Prijemné, láskavé a mladé prostredie môže zohrať motivujúcu úlohu v tom, či klient po získaní informácie zotrvá alebo ihneď odíde.

Pracovník ICM

Činnosť ICM zaisťujú jeho pracovníci, ktorí pracujú s informáciami, so zdrojmi informácií, ktorými môžu byť odborné inštitúcie alebo organizácie, odborná verejnosť, literatúra, internet, atď. a pracovníci, ktorí zabezpečujú každodenný kontakt s malými ľuďmi. Pracovník ICM by mal v prvom rade porozumieť mladému človeku, vedieť s ním nadviazať komunikáciu, mať určitú schopnosť analyzovať problém a následne vedieť nájsť vhodné riešenie prípadného problému, so zachovaním si určitého neutrálneho postoja.

Viac informácií získate v luvente alebo priamo v ZIPCeM.

Spolupráca v komunite

Revolučná úloha samospráv

Najväčšou slabinou slovenskej práce s mládežou a následne aj mládežníckej politiky je nedostatok spolupráce. Mladí ľudia počas svojho dospievania plnia rôzne úlohy, sú členmi rôznych skupín a delenie si mladých ľudí na „mojich“ a „tých ostatných“ je krátkozraké. V našej spoločnosti doteraz chýbal článok, ktorý by zjednocoval všetkých aktérov a vytváral priestor na výmenu informácií, diskusiu a spoločné aktivity. Túto úlohu dnes vidíme ako revolučnú (a priznajme si aj nesmierne obťažnú) pre miestne a regionálne samosprávy. Je to subjekt, ktorý má na starosti všetkých mladých ľudí a ktorý môže nastoliť tú správnu atmosféru a vytvoriť mechanizmy pre systematickú spoluprácu všetkých subjektov, ktoré pracujú s mládežou.

Možnosti spolupráce

V komunite je veľa subjektov, ktoré sa mládežníckou problematikou zaoberajú alebo pracujú s touto skupinou obyvateľstva. Školy a školské zariadenia, občianske združenia a mládežnícke organizácie, kluby, krúžky, súbory, cirkev, domovy mládeže, domovy sociálnych služieb, médiá, ktoré sa problematike mládeže tiež pravidelne venujú. Je to práve pracovník na samospráve, na ktorom je úloha šíriť základnú myšlienku partnerstva. Je dôležité si uvedomiť, že sa navzájom tieto subjekty potrebujú a môžu si vo veľa oblastiach pomôcť. Je dôležité si zadefinovať svoje predstavy a vízie, porovnať si svoju filozofiu a hodnoty, ktoré uplatňujú vo svojich aktivitách. Až potom, ako sa stanoví spoločná platforma, môže sa začať rokovať o ďalších krokoch pri budovaní spolupráce.

Výmena informácií

Jedným z prvých stupňov spolupráce je pravidelná výmena informácií. Najmä o plánovaných aktivitách, dobrých príkladoch, skúsenosti s inými partnermi a podobne.

Fáza konzultácie a pomoci

Po tom, čo sa vytvorí základná dôvera medzi partnermi, druhým stupňom je vzájomná konzultácia aktivít, hľadanie riešení spoločných problémov, koordinácia aktivít a vzájomná výpomoc pri aktivitách, návštevy, jobshadowingy a pod.

Spoločné financovanie

Skutočnou spoluprácou je organizácia spoločných aktivít a skladanie finančných a nefinančných zdrojov. To je najvyššie štádium, ktoré svedčí nielen o vybudovanej dôvere, ale aj o vyspelosti všetkých aktérov.

Mechanizmy spolupráce

V úvodnej fáze je dôležité nájsť neutrálnu pôdu - pravdepodobne priestory samosprávy na prvé a následne aj ďalšie rokovania a stretnutia. Ich pravidelnosť, a teda aj nepretržitá motivácia a povzbudzovanie k účasti zo strany samosprávy je alfou a omegou. To je zároveň aj priestor na nastolovanie otázok, ktoré trápia samotnú samosprávu, a využívanie know-how všetkých prítomných k hľadaniu riešení v oblasti práce s mládežou.

Koncepcia práce s mládežou na miestnej a regionálnej úrovni

Čo vlastne chceme

Podmienky každej samosprávy majú svoje špecifiká a aj možnosti riešenia sa rôznia. Vytvoriť vlastnú koncepciu práce s mládežou na miestnej úrovni vyžaduje spoluprácu a zainteresovanosť všetkých subjektov. Práve to vidíme ako kľúčovú úlohu súčasných samospráv - pôsobiť ako stmelovací a koordinujúci prvok. Koncepcia má vychádzať z analýzy situácie, definovania problémov a cieľov a z prípravy špecifických mechanizmov spolupráce a podpory a riešení pre jednotlivé problémy. Súčasťou sú aj akčné plány, ktoré naznačia, v akom poradí sa jednotlivé opatrenia budú prijímať.

Analýza stavu práce s mládežou

Viacere mestá a obce už majú vo svojich plánoch dlhodobého rozvoja urobené analýzy silných a slabých stránok, ohrození a príležitostí v oblasti práce s mládežou. Dôležité je poznať a skompletizovať základné štatistiky (koľko mladých ľudí a v akom veku, zastúpenie pohlaví, vzdelanostná štruktúra, znevýhodnené skupiny a pod.). V tejto časti koncepcie sa schádzajú informácie o všetkých subjektoch v komunite, ktoré s mládežou pracujú, ich filozofia, hodnoty, ciele, možnosti (občianske združenia, centrá voľného času, školy a školské zariadenia, cirkev, kluby, združenia, jednoty, dobrovoľníci, miestne médiá a pod.)

Definovanie problémov

Koncepcia musí vychádzať z objektívnej situácie a samospráva musí byť pri jej tvorbe realistická a úprimná. Sú mladí ľudia zdrojom problémov? Alebo ich vnímame ako potenciálne ľudské zdroje? Ako vidia svoj život v našom meste samotní mladí ľudia a ako ich vnímame my, samospráva? Pri analýze jednotlivých politik nenájdete takú, ktorá sa nedotýka mladých ľudí - otázka bývania, zakladania rodín, zamestnania, voľný čas, právne vedomie, zdravie, vzdelávanie a kultúra, združovanie, ochrana životného prostredia a pod. Verte nám, že takmer všade nájdete problémy, ktoré sú vlastne výzvami a naznačia nám úplne presne, kam sa máme uberať v budúcnosti.

Ciele lokálnej mládežníckej politiky

Povedať si kam vlastne chceme dospieť, je pre všetkých zúčastnených veľmi dôležité. Určite je našim cieľom vychovať z dnešných detí a mládeže aktívnych a uvedomelých občanov, ktorí majú radi svoje mesto a obec a ktorým na nej záleží. Z tohto všeobecného cieľa vychádza mnoho čiastkových, ktoré závisia od tej ktorej časti miestnej politiky, ale závisia aj od jednotlivých vekových skupín. Naše odporúčanie je začať budovaním základných pilierov súčasnej politiky: participácia, dobrovoľníctvo, informácie a spolupráca. Vo vyššie uvedených častiach sme naznačili komplexnosť jednotlivých oblastí a aj ciele a možnosti, kam sa samospráva môže uberať.

Mechanizmy spolupráce

Veríme, že už nikto nepochybuje o tom, že spolupráca a zainteresovanosť všetkých subjektov je základom úspechu. Koncepcia sa má zamerať aj na zadefinovanie systému, ako túto spoluprácu spravidelniť a zosystematičnit. Ako často sa budeme stretávať, aká bude agenda stretnutí, s akými formami spolupráce môžeme začať a kam sa chceme dopracovať (od výmeny informácií až po skladanie zdrojov a spoločné aktivity). Samospráva musí zadefinovať, ktoré otázky bude ktorý subjekt riešiť a aj akú formu podpory môže očakávať.

Mechanizmy podpory

Ak chceme dosiahnuť ciele stanovené v koncepcii, musíme si zadefinovať aj aké mechanizmy podpory bude samospráva ponúkať. Hovoríme samozrejme najmä o finančných zdrojoch, ale aj o priestoroch, verejnom ocenení, morálnej podpore a o mnohých iných veciach. Samospráva môže finančnými prostriedkami motivovať subjekty v komunite aj k spolupráci (podmienkami získania grantu je prísť so SPOLOČNÝM návrhom). Zároveň však môže nasmerovať pozornosť všetkých zainteresovaných, aby sa venovali takým témam alebo skupinám, ktorým sa bežne nevenujú - napríklad neorganizovanej mládeži, rizikovým skupinám a podobne.

Dost' bolo slov

Úlohou čítanky nebolo podať podrobné informácie o všetkých oblastiach. Tiež si nemyslíme, že náš návod je jediný správny a že pokrýva celú problematiku. Naším cieľom bolo zhrnúť základné otázky, ktoré by si mali klásť pracovníci samospráv zodpovední za mládež alebo aj všetci tí, ktorým na výchove dnešných mladých ľudí záleží - učitelia, rodičia, vedúci občianskych združení a podobne. A podať pomocnú ruku pri vykročení na neľahkú cestu zmeny, ktorú ale naša spoločnosť - najmä vo vzťahu k práci s deťmi a mládežou - potrebuje ako soľ. Ako sme povedali v úvode publikácie - je čas na zmenu. A tá sa začne prvým krokom, prvým rozhodnutím. Možno aj rozhodnutím pustiť sa do toho už dnes.

Vieme, že samospráva má veľa povinností a úloh vo všetkých oblastiach. Odsúvať problematiku mládežníckej politiky do času, kým vyriešime kanalizáciu alebo strechu na škole, je však krátkozraké. Medzičasom nám môže vyrásť generácia ľudí, ktorá bude vedieť iba kritizovať, ale nepriloží ruku k dielu ani nepríde so žiadnym konštruktívnym nápadom. A k tomu bude viesť aj vlastné deti. Nie - nejde nám o líčenie katastrofických scenárov. Len vyslovujeme obavu pred jednou z mnohých tvárí našej budúcnosti.

Posledná otázka na zamyslenie: Prečo máme takmer v každej obci klub dôchodcov, ale klubov mládeže je u nás ako šafranu?

Napriek všetkému veríme v nevyhnutnosť zmeny a v konečný úspech.

Prajeme pracovníkom samospráv, ale najmä našim mladým ľuďom - veľa úspechov.

Radi vám pomôžeme našimi skúsenosťami a nápadmi.

Použité zdroje a odporúčania na ďalšie štúdium problematiky

- 1.) *Revidovaná Európska charta o participácii mladých ľudí na miestnom a regionálnom živote*
- 2.) *Koncepcia štátnej politiky voči deťom a mládeži*
- 3.) *Ukazovatele mládežníckej politiky, Tretie a záverečné stretnutie odborníkov, 26. - 27. Marec 2003, Európske centrum mládeže, Štrasburg*
- 4.) *Youth (-work) and social participation, Elements for a practical theory, Marc Jans (Research centre Childhood & Society) and Kurt De Backer (JePI)*
- 5.) *Pracujme spoločne! Závery konferencie venovanej participácii mládeže a informáciám pre mládež, Brusel 2. - 5. 11. 2000*
- 6.) *Ako založiť ICM, IUVENTA 2004.*
- 7.) *MŠ SR - sekcie MŠ SR, legislatíva, metodické usmernenia, vyhlášky, bilaterálne dohody, grantové programy ... www.minedu.sk*
- 8.) *ÚIPS - adresáre, štatistiky, analýzy, závery prieskumov a výskumov, prehľady o činnosti zariadení v pôsobnosti rezortu školstva ... www.ujps.sk*
- 9.) *RMS - prehľad o činnosti RMS a jej členských organizácií, realizácia projektov pre mládež v SR, informácie o členských organizáciách RMS, činnosť a aktivity OZ detí a mládeže, regionálne rady mládeže...www.mladez.sk*
- 10.) *SAAIC - združuje programy zamerané na mobilitu študentov a profesorov, Socrates, Tempus, Leonardo da Vinci a Národné informačné centrum pre profesijné poradenstvo v SR. www.saaic.sk*
- 11.) *SAIA - poskytuje informácie o možnostiach štúdia v zahraničí, bilaterálnych dohodách medzi školami, administruje program CEEPUS - Stredoeurópsky výmenný program pre univerzitné štúdiá ... www.saia.sk*

čítanka

Mládežnícká politika
na miestnej úrovni

ánka

ka

ka

pre samosprávy

iuventa

Autorky: Mgr. Jana Miháliková
Mgr. Jozefína Jambrichová
PhDr. Marta Hanečáková

Vydala: Iuventa, 2005

Náklad: 2500 ks

Grafická úprava: INDEX M

Tlač: Magnus Press a.s.

ISBN ISBN 80-8072-043-6

